

Kedves Testvérek!

Benne vagyunk a törvény magyarázata egységében a Hegyi Beszédnek és a mai Igénk a „Ne ölj!” parancsolathoz viszi a figyelmünket.

I. Hallottatok... én pedig

„Ne ölj!” - A legtöbb ember azt gondolja, ez az a parancsolat, ami ellen nem vétett életében, nem okozta más halálát, nem felelős semmilyen gyilkosságért. Mégis, sokan érintettek lehetnek közvetve akár konkrét gyilkosságban mulasztás miatt, meggondolatlanság miatt, vagy akár egy senki által nem is sejtett abortusz miatt, ami bizony gyilkosság – és ez a férfiakat is érinti, akik magukra hagyták partnerüket egy nem várt terhesség hírével és nem vállaltak felelősséget. Jézus, úgy tűnik, meghaladja az ószövetségi tanítást azáltal, hogy elmélyíti és radikalizálja ezt a parancsolatot és röviden azt hangsúlyozza, hogy a gyilkosság nem a tettekkel kezdődik. Visszatér Isten eredeti akaratához és az is megjegyzendő, hogy ez a beszéde formájában is visszaköszön. A „mondattott a régieknek... én pedig azt mondom” formula közel áll egy – a rabbinikus iskolákban közismert – exegetikai formulához: először a bibliai idézet, utána „Ti talán azt gondoljátok, hogy ez azt jelenti..., de én azt mondom nektek...”. Három módot láthatunk itt a gyilkosság kapcsán.

I.1. Gyilkos tettek

Az első a Tízparancsolatban lévő eredeti értelem. „Ne ölj!” – azaz ne tedd, mert Isten az élet ajándékozója, Ő adja és veheti el az életet. Isten az élet védelmezője, hiszen az élet szent. Isten védi az életet akkor is, ha Ő olykor elveszi és úgy rendelkezik, hogy egy adott ember élete ne tartson tovább. Ezt fontos kimondanunk és alázattal térden hajtunk: ez az Isten a mi mennyei Atyánk és néha számunkra érthetetlen módon rendelkezik életről és halálról. Egy ember nem olthatja ki a másik életét, s ezt ki kell mondjuk akkor is, ha sokáig itt ülnénk, ha belemennénk az összes etikai következménybe, a háború kérdésébe, az önvédelembe és sokáig sorolhatnám. Ami nagyon fontos, hogy Jézus szigorúbban értelmezi ezt a parancsolatot: tettek mellett a szavak, gondolatok, harag és sértés is gyilkosság szerinte.

I.2. Gyilkos szavak

Jézus a parancsolat gyökeréig hatol le: a felebarát ellen érzett indulat érdemel alapfokon ítéletet. Ha a szavaiddal bántod a másikat, az már gyilkosság. A megvető szóért (a másik hitványnak, üresfejűnek, ostobának nevezése) kisebb ítélet jár, mint a másik ember életét alapjában elvető ítéletkezésért (bolond, istentelen megnevezésért): előbbiért a nagytanács elé kerülés, utóbbiért az örök kárhozat tüze, a gyehenna. Ez a tisztátalannak minősített hely Jeruzsálemtől délre, az egész város személtérakó helye és dögtemetője volt. Nem túlzás ez? Ezek a gyilkos szavak? Mi a helyzet akkor a többivel? A megalázással, a megvetéssel, a gúnnnyal, a bullying-gal, a verbális bántalmazás válogatott formáival? Mi van a pletykával? „Nehogy ne mond hassak bárkire negatívát...” – gondolhatjuk. De figyeljünk arra, amit Jézus itt mond: azt állítja, ennek súlya van, jelentősége van. Nem semmi az elhangzott szó. Ha magunkba nézünk, igazat adunk ennek. Évekkel, évtizedekkel korábban elhangzott szavak sebzik és mérgezik a lelkünket, amiket nem bírunk kitépni a szívünkéből és nem bírunk elfelejteni. Szükségünk van Jézus szabadítására, hogy tisztítsa meg a szavainkat. És gyógyítsa a sebeinket.

I.3. Gyilkos gondolatok

Jézus a hagyományos értelmezést a „Ne ölj!” parancsolatról nem tartja elégnek, hanem áthelyezi az alapot a gyilkosság cselekedetéről a gyilkosság érzelmi előzményére, a haragra. Ennek eredményeképp befelé halad, eljut az erkölcsi cselekvés gyökereihez. A gyilkosság viszonylag ritka kísértés, a harag viszont általános tapasztalat. A gyilkos gondolatok, a megérlelt bosszú mind-mind a dédelgetett, el nem engedett haragból erednek. Nem üthetjük el annyival, hogy ugyan már – akkor már haragudni sem lehet? Egy írásmagyarázó arra irányítja a figyelmet, hogy a kérdés az, mi vezérli a haragot? Mert hogy amögött is van motiváció. Amit Jézus elítél, az a jogtalan, büszkeségtől vezérelt, hiúságtól áthatott, rosszindulat által motivált, bosszúvágy fűtött harag. És ne legyenek illúzióink, ebbe mi magunk is beleszünk, ránk is tud ez jellemző lenni. És hadd ejtsek itt még pár szót arról, milyen az, amikor öngyilkos gondolataink vannak. Amikor azon fantáziálunk, az a menekülés útja, hogy véget vetünk az életünknek. Biztos mindannyian voltunk már így – hálás lehet, aki még nem. Ne dédelgesd, mert ez méreg, ez hazugság, ez maga a magad ellen fordított harag. Jézus meg tud szabadítani ebből is.

II. Békülj meg!

Mit tehetünk hát? Két dologról szeretnék még beszélni: egyrészt a megbocsátás, a megbékélés jelentőségéről, másrészt a haragkezelésről, mert ez ránk egy igen nagy hatással lévő dolog. A megbocsátásban Jézus nem csak annyit mond, hogy bocsáss meg (ezt máshol is mondja), hanem képeket használ. Mennyire fontos a megbocsátás, a megbékélés, a rendezés?

II.1. Az első szemléltető kép a templomi áldozat bemutatásának folyamatába visz minket és azt mondja, hogy a legfontosabb lelki történést is szakítsd meg, mert előrébb való a megbocsátás, a megbékélés. Nem mindegy, hogyan járulsz Isten elé! A megbékélés történjen kapcsolati téren is és ne csak spirituális szinten. És ez nem a megalkuvás, a mindenkinek való megfelelés képe, hanem a rendezés szükségességének a képe.

II.2. A másik a törvényszéki helyzet. Békülj meg ellenfeleddel, amíg el lehet kerülni a helyzet elmergesedését. Az e két versben szereplő tanács – megegyezni bíróság nélkül – még ma is hasznosnak bizonyul. *Légy engedelmes:* Ez a vers egy tipikus görög fogalmat alkalmaz: *eunoia*, „rendezett gondolkodású”, „jóakaratu”, „szerető” embert jelent. Ahogy a helyzet súlyosbodik, a büntetések is súlyosbodnak: bíró, poroszló, börtön.

Ez nem az önző érdek vagy valami hasonló – kérdezhetjük? Nem, ez a józan belátás!

II.3. A megbocsátásról viszont ki kell mondanunk: a megbocsátás nem felejtés, nem a bűnök elnézése, nem azt jelenti, hogy nem fájt, ami történt és nem a sértő fél viselkedésén múlik. A megbocsátás döntés, amit meg kell hoznunk, mert Isten erre hív.

Mit üzen nekünk ez a két kép? Cselekedj! Azonnal! A legfontosabb a bocsánatkérés, a megbékélés: a rendezés!

Megbocsátanunk pedig azért lehetséges, mert Jézus Krisztus megváltott és megszabadított minket a kereszten. Beállt Isten minket a bűneink miatt sújtó haragja és közénk, elhordozta a bűnök büntetését és ezzel hozta el nekünk a szabadítást – Rá nézve, Benne bízva, Őt segítségül hívva lehetünk képesek megbocsátani.

III. Hol a helye a haragunknak?

Tegyük fel végül egy nagyon fontos kérdést: hol a helye a haragunknak és mit kezdünk vele? Szeretném kimondani: mindenkinek van haragja. Van, akinek látszik is, van, akinek kevésbé. Van, akinek kirobban és megfogható, van pedig aki szimplán állandóan sértődékeny, várja, hogy kitalálják a gondolatait, szembe mosolyog és belül dühöng stb.

III.1.

A harag önmagában nem bűn, érezhetünk jogos haragot. Ez kell az egészséges önvédelemhez is, a fontosabb kérdés az, hogyan csillapodik a harag? Két fontos Igét hadd idézzek ehhez:

„Tanuljátok meg tehát, szeretett testvéreim: legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra, késedelmes a haragra.” (Jak 1,19)

„Haragudhattok, de ne vétkezzetek: a nap ne menjen le haragotokkal, helyet se adjatok az ördögnek.” (Ef 4, 26-27)

III.2.

A haragnak, a nehéz érzéseknek létjogosultsága van az ember életében, a kérdés, hogy mit tesz vele. A dédelgetett harag, a másik ember felé fordított harag, a haragvás fenntartása és motivációvá válása veszélyes. Ebből fakadnak ugyanis azok a cselekedetek, ami a másikat pusztítja. Előbb a szavak, aztán a tettek. A megbékélésnek ezért van különösen nagy jelentősége: nélkül ez embert magát és a másikat is felemészt az el nem engedett harag.

III.3. Kapcsolatainkban

Csak néhány gyakorlati dolgot hadd emeljek ki. Ha egyáltalán nincs jelen, az legalább olyan tragikus, mintha kontrollálatlanul mindent eláraszt. A megbocsátás folyamatában helye van egy bizonyos szakaszban, akinek szól, annak ki is lehet fejezni. És ami a legfontosabb: minden haragunknak helye van Istennél! Megbocsátás és valódi újrakezds többféleképpen lehetséges, ha van lehetőség rendezni a másikkal egy helyzetet. Ha azonban erre nincs lehetőség, akkor csak azáltal lehetséges, ha – ahogy a zsoltáros – meg tudjuk nevezni a harag tárgyát, a fájdalmat is és Istenre bízunk a többi, előtte öntjük ki szívünket.

III.4. A Biblia íróinak példája

Három ilyen példát hadd emeljek ki, amikor a Biblia írói megélték, kifejezték Isten felé a haragjukat:

III.4.1. Jeremiás Siralmaiban olvassuk, a fájdalom és pusztulás képei közt, ahogy kiszakad ez a szentíróból:

„Fizess meg nekik, Uram, azért, amit elkövettek! Adj nekik elborult elmét, ez legyen átkod rajtuk! Üldözze haragod őket, pusztítsd ki őket az Úr ege alól!” JSir 3, 64-66

Istenre bízva, Isten elé tárja a szívét és ennek nagy jelentősége van.

III.4.2. Az Isten elé tárt szív és nehéz érzések egyszerre találhatók a 139. zsoltárban.

„1 A karmesternek: Dávid zsoltára. Uram, te megvizsgálasz és ismersz engem. 2 Tudod, ha leülök vagy ha felállok, messziről is észreveszed szándékomat. 3 Szemmel tartod járásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra. (...) 17 Mily drágák nekem szándékaid, Istenem, mily hatalmas azoknak száma! 18 Számolgom, de több a homokszemeknél, és a végén is csak nálad vagyok. 19 Bár megölnéd, Istenem, a bűnöst, és távoznának tőlem a vérontó emberek! 20 Akik csalárdul beszélnek rólad, ellenségeid, hazugul mondják ki nevedet. 21 Ne gyűlöljem-e gyűlölőidet, Uram? Ne utáljam-e támadóidat? 22 Határtalan gyűlölettel gyűlölöm őket, hiszen nekem is ellenségeimmé lettek. 23 Vizsgálj meg, Istenem, ismerd meg szívemet! Próbálj meg, és ismerd meg gondolataimat! 24 Nézd meg, nem járok-e téves úton, és vezess az örökkévalóság útján!

III.4.3. A megnyugvás útja. A 37. zsoltár szavai (1-11) a megnyugvás útját tárják elénk:

1 Dávidé. Ne indulj haragra a gonoszok miatt, ne irigykedj a cselszövőkre! 2 Mert hamar elhervadnak, mint a fű, elfonnyadnak, mint a zöld növények. 3 Bizzál az Úrban, és tégy jót, akkor az országban lakhatsz, és biztonságban élhetsz. 4 Gyönyörködj az Úrban, és megadja szíved kéréseit! 5 Hagyd az Úrra utadat, bizzál benne, mert ő munkálkodik: 6 világossá teszi igazságodat, jogodra fényt derít. 7 Légy csendben, és várj az Úrra! Ne indulj fel, ha az alattomos embernek szerencsés az útja! 8 Tégy le a haragról, hagyd a heveskedést, ne légy indulatos, mert az csak rosszra visz! 9 Mert a gonoszok kipusztulnak, de akik az Úrban reménykednek, azok öröklik a földet. 10 Egy kis idő még, és eltűnik a bűnös, körülnézel, de nyomát sem találod. 11 Az alázatosak öröklik a földet, és teljes békességet élveznek.

A mi Atyánk, a Jézus Krisztus Atyja vezessen el bennünket a megbékélésre, megbocsátásra! Gyógyítsa a mások haragja által ejtett sebeket. Ő őrizze az életünket, amit ajándékba kaptunk Tőle!

Ámen!

Thoma László